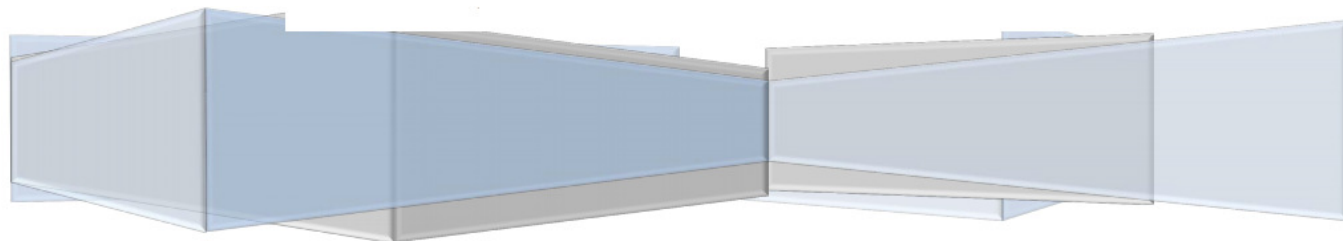

**RAPORT DE MONITORIZARE MASS-MEDIA
PRIVIND REFLECTAREA FENOMENULUI
TRAFICULUI DE PERSOANE, MIGRAȚIEI ȘI
VIOLENȚEI ÎN FAMILIE**

Raport final

Septembrie 2010 – august 2012

Chișinău 2012

CONTENT:

I	INTRODUCERE	4
1.1	Obiectul cercetării	4
1.2	Obiectivele studiului.....	4
1.3	Lista publicațiilor monitorizate	5
2	TENDINȚE	7
2.1	Tendențe generale.....	7
2.2	Tematica	10
3	PRINCIPII GENERALE ÎN RELATAREA FENOMENULUI VIOLENȚEI ÎN FAMILIE, MIGRAȚIEI NEREGLEMENTATE ȘI TRAFICULUI DE PERSOANE	15
3.1	Obiectivitate/corectitudine	15
3.2	Traficul de persoane, prezentat de unele ziare ca o afacere profitabilă și atractivă	20
3.4	Titluri șocante și inexacte	22
3.5	Separarea faptelor de opinii	24
3.6	Tratamentul victimelor/martorilor	27
3.7	Prezumția nevinovăției.....	30
3.8	Toleranță și nediscriminare.....	31
3.9	Terminologia utilizată	32
3.10	Fotografiile.....	34
4	CONCLUZII	35
5	RECOMANDĂRI	36

Acest raport a fost elaborat de Centrul de Investigații Jurnalistice ca o parte a parteneriatului între mass-media, societatea civilă și instituțiile publice în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane. Acest produs a fost posibil cu suportul acordat de Departamentul de Stat al Statelor Unite în baza Termenilor Grantului nr. S-SGTIP-10-GR-0023 vizând proiectul „Prevenirea corupției și impunității în lupta împotriva traficului de persoane prin abilitarea media și prin consolidarea cooperării între societatea civilă și organele de drept 2010-2013” implementat de Organizația Internațională pentru Migrație (OIM). Opiniile exprimate aici aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar viziunile Departamentului de Stat al Statelor Unite.

I INTRODUCERE

I.1 Obiectul cercetării

Prezentul studiu examinează modul în care mass-media din R. Moldova abordează subiecte privind violența în familie, migrația și traficul de ființe umane.

I.2 Obiectivele studiului

Studiul s-a focusat pe următoarele obiective:

- De a urmări periodicitatea cu care mass-media abordează subiecte ce țin de violența în familie, migrație și traficul de persoane;
- De a analiza calitatea și obiectivitatea articolelor la aceste subiecte;
- De a elabora recomandări pentru eliminarea lacunelor profesionale.

Începând cu 1 septembrie 2010 echipa Centrului de Investigații Jurnalistice (CIN) a monitorizat 12 ziare naționale și regionale pentru a analiza conținutul articolelor și modul de abordare a subiectelor. Ulterior în grila de monitorizare au fost incluse alte 6 ziare. Începând cu luna martie 2012, pentru prima dată au fost monitorizate 3 ziare editate în regiunea transnistreană (unde locuiesc în jur de 450 000 de oameni) – „Приднестровье”, „Профсоюзные вести”, „Правда Приднестровья”.

Au fost analizate toate materialele de presă care se referă în mod direct sau indirect la violența în familie, traficul de persoane și migrația legală sau ilegală - știri, interviuri, articole, relatări, reportaje, investigații, editoriale, istorii umane ș.a. Echipa de monitorizare a urmărit modul în care jurnaliștii respectă principiile

fundamentale - obiectivitate, corectitudine, toleranță, separarea opiniilor, verificarea faptelor, dar și recomandările specifice pentru relatările despre victimele traficului de persoane și violenței în familie. În baza rezultatelor monitorizării au fost elaborate rapoarte trimestriale care conțin constatări ale stării de lucruri, exemple de abateri de la normele deontologice în relatarea subiectelor despre violența în familie, migrație și trafic de persoane, dar și recomandări pentru jurnaliști și editori.

I.3 Lista publicațiilor monitorizate

1. ***Timpul*** – ziar cu acoperire națională, în limba română, cinci apariții pe săptămână, tiraj săptămânal – 26 800 exemplare;
2. ***Jurnal de Chișinău*** – ziar cu acoperire națională, în limba română, două apariții pe săptămână, tiraj 25 950 exemplare;
3. ***Ziarul de Gardă*** – săptămânal cu acoperire națională, în limba română, tiraj – 4362 exemplare;
4. ***Adevărul*** – ziar cu acoperire națională, în limba română, cinci apariții pe săptămână, tiraj – 7700 exemplare;
5. ***Moldova Suverană*** – ziar cu acoperire națională, în limba română, patru apariții pe săptămână, tiraj 4200 exemplare;
6. ***Nezavisimaia Moldova*** – ziar cu acoperire națională, în limba rusă, patru apariții pe săptămână, tiraj săptămânal – 4300 exemplare;
7. ***Panorama*** – ziar cu acoperire națională, în limba rusă, trei apariții pe săptămână, tiraj – 4 200 exemplare;

8. **SP** – săptămânal de limbă rusă, cu acoperire regională, se editează la Bălți, tiraj – 4 000 exemplare;
9. **Cuvântul** – săptămânal cu acoperire regională, în limba română, se editează la Rezina, tiraj – 4 660 exemplare;
10. **Cuvântul Liber** – săptămânal regional, în limba română, se editează la Leova, tiraj – 3 500 exemplare;
11. **Observatorul de Nord** – săptămânal regional, în limbile română și rusă, se editează la Soroca, tiraj – 7 215 exemplare;
12. **Unghiul** – săptămânal local, în limba română, se editează la Ungheni, tiraj – 11 120 exemplare;
13. **Ora locală** – săptămânal local, în limba română, se editează la Ialoveni, nu își declară tirajul;
14. **Glia drochiană** – săptămânal local, în limba română, se editează la Drochia, nu își declară tirajul;
15. **Gazeta de Sud** – săptămânal regional, în limba română, se editează la Cimișlia, nu își declară tirajul;
16. **Ecoul nostru** – săptămânal regional de limbă română, se editează la Sângerei, tiraj 2 500 exemplare;
17. **Est Curier** – săptămânal regional de limbă română, se editează la Criuleni, tiraj 4 250 exemplare;
18. **Expresul** – săptămânal regional de limbă română, tiraj 2 800 exemplare;
19. **Pridnestrovie** se editează la Tiraspol, tiraj 3814 exemplare;
20. **Profsoiuznye Vesti** se editează la Bender, tiraj 2013 exemplare;

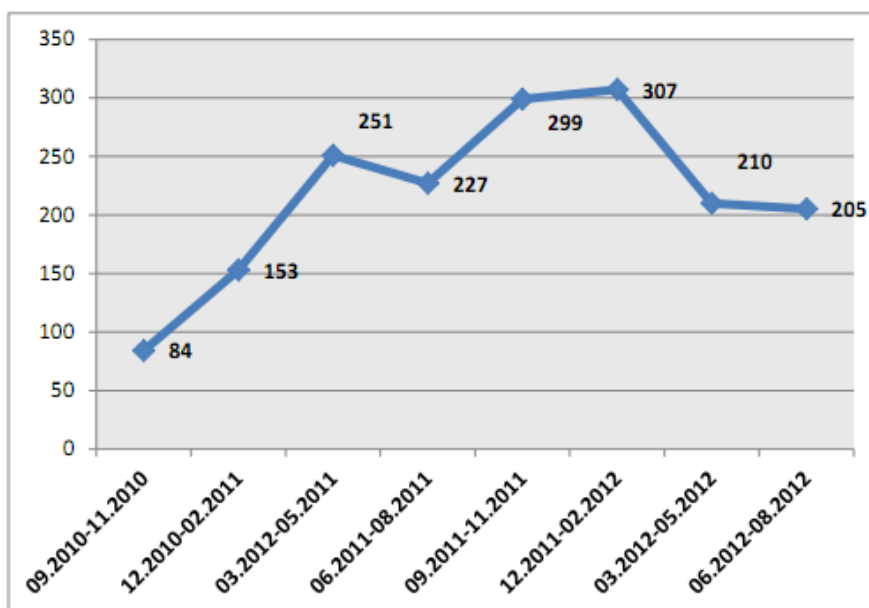
21. **Pravda Pridnestrovia** se editează în limbile rusă și româna (cu grafie chirilică), tiraj 1285 exemplare.

2 TENDINȚE

2.1 Tendințe generale

În perioada septembrie 2010 - august 2012, ziarele monitorizate au publicat 1.736 de materiale care au vizat direct sau indirect traficul de persoane, migrația și violența în familie. Circa 60 la sută din numărul de materiale publicat în această perioadă sunt știri. Cele mai multe materiale – 307, au fost publicate în perioada decembrie 2011 –

februarie 2012. Cel mai mic număr de materiale – 84, a fost înregistrat în prima perioadă de monitorizare (septembrie-noiembrie 2010), pentru ca în

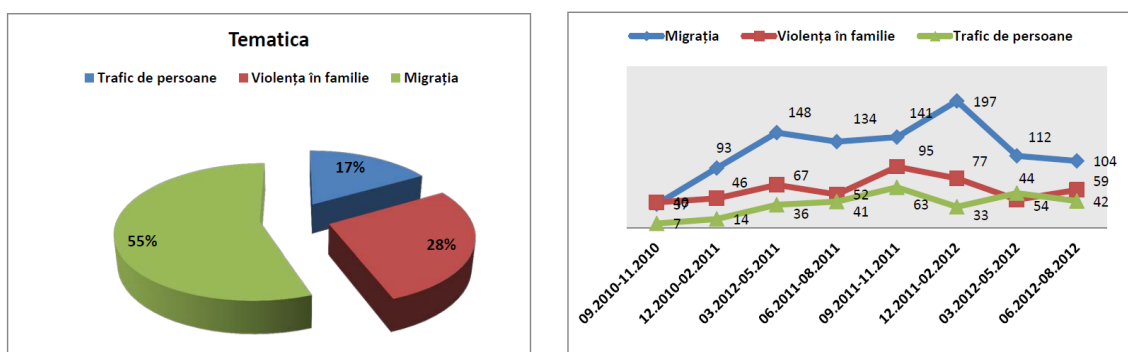

perioadele următoare numărul de subiecte care constituie subiectul monitorizării să fie în ascensiune. În primul an de monitorizare au fost publicate 715 materiale, iar în cel de-al doilea - 1021 materiale.

Majoritatea materialelor monitorizate - 966, se referă la migrație, alte 480 de materiale au abordat problema violenței în familie, iar 290 – a traficului de persoane. Ca și genuri jurnalistică, cele mai multe materiale – 1071, sunt știri. Celelalte genuri jurnalistică sunt prezente într-un număr mult mai mic. Astfel, în

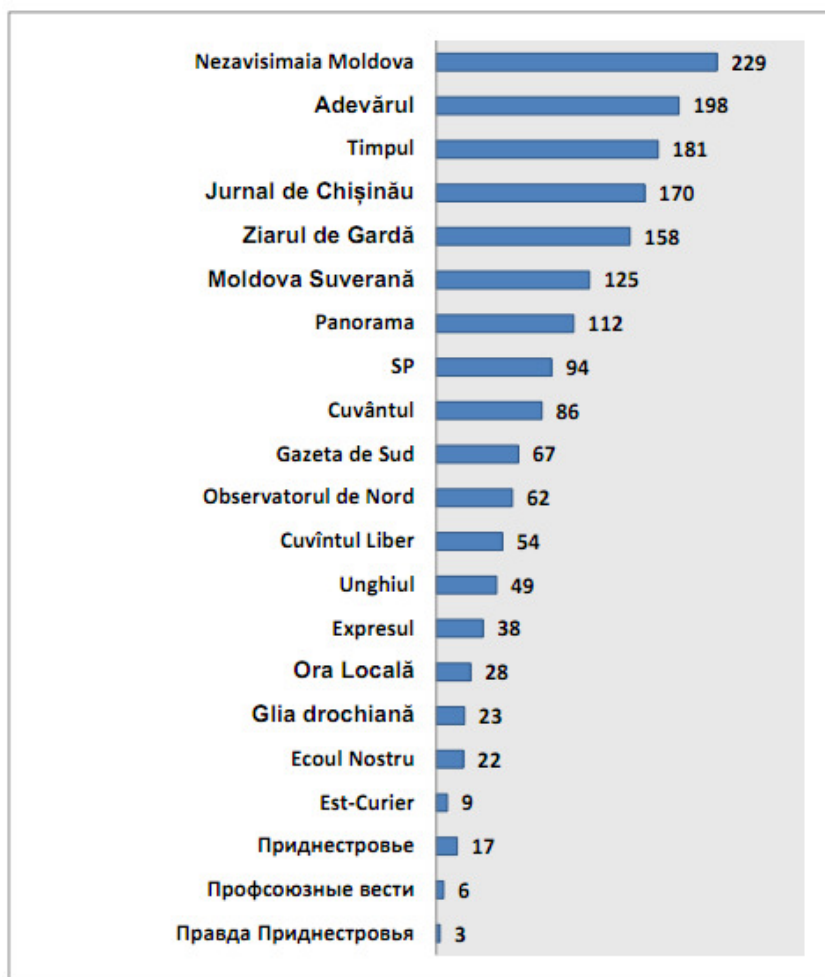
doi ani de monitorizare, ziarele au publicat 107 investigații, fiecare a doua fiind semnată de reporterii Centrului de Investigații Jurnalistice. Alte 145 de materiale sunt relatări, 143 – articole de problemă, 124 – istorii umane, 58 - reportaje, 45 - interviuri, 31 de editoriale ș.a.

Cele mai multe subiecte despre trafic, violență în familie și migrație au fost publicate în ziarele „*Nezavisimaia Moldova*” (229), „*Adevărul*” (198), „*Timpul*” (181) și „*Ziarul de Gardă*” (158). Dintre ziarele locale, cele mai fidele tematicilor monitorizate au fost ziarele „*SP*” , Bălți (94), „*Cuvântul*” (86) și „*Gazeta de Sud*” (67).

În cazul ziarului „*Nezavisimaia Moldova*” numărul mare de materiale se datorează știrilor scurte, preluate de pe diferite portaluri informaționale (inclusiv internaționale), care vizează, de regulă, infracțiuni cu implicarea moldovenilor aflați la muncă peste hotare, cazuri grave de violență în familie, cazuri de deconspirare sau de condamnare a membrilor unor rețele de trafic de persoane. Ziarul „*Adevărul*” a înregistrat un număr mare de materiale datorită știrilor scurte despre migrație, violență și trafic, preluate din comunicate de presă sau de pe agenții informaționale. Totodată, publicația a inițiat propriile materiale de problemă la temele monitorizate. Ziarul „*Timpul*” a înregistrat un număr mare de subiecte datorită materialelor despre migrație, și în special, istoriilor de succes ale moldovenilor care muncesc în străinătate.

În cazul presei locale statisticile privind numărul de materiale se compun în mare parte din relatări de la diferite evenimente de nivel local, în cadrul cărora se discută despre migrație, violență sau trafic. La acestea se adaugă o rubrică specială dedicată copiilor migranților (care a fost preluată de mai multe ziare), investigațiile semnate de reporterii Centrului de Investigații Jurnalistice, istorii umane

scrise de Lidia Bobână sau Nina Neculce, articole despre diferite servicii pentru victimele traficului sau ale violenței accesibile la nivel local. Mai multe materiale despre violență în familie publicate în ziarele locale sunt semnate de procurorii care activează în aceste raioane.

În mare parte, vocea victimelor (sau a avocaților acestora) lipsește din materialele de presă. Mass-media prezintă aceste persoane ca pe o categorie socială extrem de vulnerabilă. În același timp, ziarele au scos în evidență personalitatea migrantului, istoriile umane ale acestora fiind surse de inspirație pentru mai multe materiale cu tentă pozitivă.

2.2 Tematica

„*TIMPUL*” a publicat 181 de articole care fac subiectul prezentului studiu. Pe toată perioada de monitorizare ziarul a manifestat un interes constant pentru fenomenul migrației și violenței în familie, subiectele despre traficul de persoane fiind publicate mult mai rar. Abordarea a fost în mare parte echilibrată. În perioada monitorizată ziarul a descris întrun ciclu de materiale situația moldovenilor care muncesc peste hotare, prezentând, mai multe istorii de succes ale celor care s-au stabilit în străinătate și ale foștilor migranți care au ales să se întoarcă acasă.

„*JURNAL DE CHIȘINĂU*” a plasat în paginile sale 170 de materiale care se referă la temele monitorizate. Ziarul a susținut o rubrică specială dedicată copiilor migranților, urmărind îndeaproape cum se descurcă și cu ce probleme se confruntă copiii rămași singuri acasă. În cazul subiectelor ce țin de traficul de persoane sau violență în familie această publicație s-a remarcat prin tendința de a exploata latura senzatională. În același timp, este unul dintre puținele ziare care a urmărit evoluția unor cazuri de rezonanță și a revenit cu detalii la subiectele publicate anterior.

„*ZIARUL DE GARDĂ*” a abordat problemele monitorizate în 158 de materiale. Este printre publicațiile care a realizat propriile materiale de problemă și investigații la teme ce țin de violența în familie, migrația și traficul de persoane. Publicația a prezentat în mare parte subiecte diferite de cele abordate în cadrul conferințelor de presă sau în comunicatele de presă ale organelor de drept. Ziarul a abordat problema reabilitării psihologice a victimelor migrației ilegale și traficului de persoane; tendințele în dezvoltarea fenomenului traficului de persoane; implicarea copiilor în turismul sexual; problema pensiilor pentru migranții care muncesc la negru ș.a.

„*ADEVĂRUL*” a publicat 198 de materiale care întrunesc temele monitorizării. Ziarul s-a remarcat printr-un interes constant pentru tematicile monitorizate, urmărind la zi știrile care se referă la migrație, violență și trafic, difuzate de agențiile de presă dar și prin comunicatele organelor de drept. Totodată, a inițiat propriile investigații la teme de țin de exodul tinerilor, migrație nereglamentată și trafic de persoane.

„*MOLDOVA SUVERANĂ*” are la activ 125 de materiale la teme ce țin de migrație, violență în familie și traficul de persoane. De remarcat că în primele perioade de monitorizare (septembrie 2010 – februarie 2012) subiectele la temele monitorizate aproape că au lipsit din paginile acestei publicații. În lunile următoare cele mai multe știri la aceste subiecte au fost scrise în baza comunicatelor sau a informațiilor difuzate în cadrul unor conferințe de presă. Materiale de autor au fost în minoritate și s-au referit, în principal, la problemele migranților moldoveni afectați de criza din Europa; problema lipsei garanțiilor sociale pentru moldovenii care muncesc peste hotare; problema investiții remitențelor ș.a.

„*NEZAVISIMAIA MOLDOVA*” a publicat 229 de materiale la tema monitorizării, majoritatea fiind prezentate sub forma unor știri scurte, preluate de pe portaluri informaționale, inclusiv de peste hotare. Ziarul a dat preferință știrilor de senzație, urmărind, în special, cazurile de omor, viol, tâlhării, jafuri, produse în țară sau peste hotare (cu implicarea concetățenilor noștri care muncesc în țările respective). Multe știri publicate în acest ziar sunt preluate din presa internațională, prezentând cazuri grave de trafic de persoane sau violență în familie. În cazul acestei publicații, subiectele originale, scrise la inițiativa reporterilor sau a editorilor au fost în minoritate.

„*PANORAMA*” a abordat temele monitorizate în 112 materiale, majoritatea – despre migrație și traficul de persoane. În mare parte este vorba despre ubiecte

discutate în cadrul unor conferințe de presă sau care se regăsesc în comunicatele difuzate de Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală sau Centrul de Combatere a Traficului de Persoane. Ziarul a preluat mai multe știri despre migrație publicate în presa internațională și a inițiat și propriile materiale despre fenomenele monitorizate.

„*SP*” a relatat despre trafic, migrație și violența în familie în 94 de materiale, fiind liderul presei locale/regionale după numărul de materiale la aceste tematici, publicate în ultimii doi ani. Pe lângă știrile scurte difuzate în baza sintezelor operative de la comisariatul municipal de poliție sau a Ministerului Afacerilor Interne, ziarul a inițiat propriile materiale. Este unul dintre publicațiile care a urmărit subiectele despre care a scris anterior și a revenit cu detalii noi despre cum a fost soluționată o anumită situație de problemă.

„*CUVÂNTUL*” a publicat 86 de materiale la temele ce fac subiectul monitorizării, articole de problemă, investigații, știri cu tematică de interes local sau național. Ziarul a manifestat un interes constant pentru aceste tematici, urmărind subiectele ce apar pe agenda agențiilor de știri, lansând și propriile articole. Ziarul a relatat despre mai multe cazuri de trafic de persoane, violență în familie și a urmărit în ce fel au fost finalizate dosarele penale deschise.

„*UNGHIUL*” a publicat 49 de materiale care se referă direct sau tangențial la fenomenele care constituie subiectul studiului. Ziarul a relatat despre cazuri de violență și trafic de persoane care au avut loc la nivel local sau național, alegând să scrie și despre diferite servicii care funcționează în raion pentru victimele violenței sau traficului.

„*OBSERVATORUL DE NORD*” a prezentat cititorilor 62 de materiale la temele monitorizate. Ziariștii de la această publicație au relatat despre o tentativă de scoatere ilegală a unui copil din țară; mai multe cazuri de pruncucidere și de

violență sexuală asupra copiilor. Totodată, publicația a prezentat și materiale cu tentă pozitivă, cum ar fi istoriile de succes ale unor moldoveni care muncesc peste hotare.

„*ORA LOCALĂ*” a publicat pe toată perioada de monitorizare 28 de materiale, articole de problemă și știri, majoritatea dintre acestea referindu-se la cazuri care au loc în raionul Ialoveni, dar și știri de interes național.

„*EXPRESUL*” a publicat 38 de articole la temele monitorizate. Ziarul a ales să relateze despre lansarea unui nou serviciu care își propune să combată și să prevină violența asupra copiilor; despre câteva crime grave în familie; despre problema creșterii numărului de copii care își pun capăt zilelor pentru că părinții sunt peste hotare. Este publicația care a dedicat mai multe istorii umane și editoriale problemei violenței în familie și migrației.

„*ECOUL NOSTRU*” a inserat în paginile sale 22 de materiale, în special știri locale despre cazuri de violență și trafic, dar și relatări de la diferite evenimente de nivel local în cadrul cărora au fost puse în discuție subiectele monitorizate.

„*CUVÂNTUL LIBER*” a publicat în decurs de 2 ani 54 de materiale, inclusiv materiale de nivel național. Ziarul a adus în atenția cititorilor câteva cazuri de violență sexuală și fizică asupra copiilor; problema respectării ordonanțelor de protecție pentru victimele violenței în familie. Aceste fenomene au fost abordate direct sau tangențial și în câteva dintre istoriile umane publicate în paginile ziarului.

„*GLIA DROCHIANĂ*” a relatat despre migrație, violență și trafic în 25 de materiale. Dacă în primele șase luni de monitorizare a publicat un singur material care se referea tangențial la temele monitorizate, ulterior, ziarul a manifestat un interes constant pentru aceste tematici, în unele perioade reușind să publice în medie câte un articol pe săptămână. Fiecare al cincilea material publicat de ziar este o

rubrică specială dedicată problemelor copiilor, ai căror părinți muncesc peste hotare.

„EST-CURIER” este publicația care a fost inclusă mai târziu în procesul de monitorizare. În ultimele 18 luni, ziarul a publicat doar 9 materiale, ceea ce înseamnă că migrația, violența și traficul de persoane și-au făcut loc în paginile acestui ziar aproximativ o dată la două luni.

„ПРИДНЕСТРОВЬЕ” a prezentat cititorilor 17 materiale care fac subiectul prezentului raport, majoritatea știri plasate la cronică polițienească. Astfel, ziarul a scris despre cazul unei fetițe de doi ani omorâte în bătaie de mama sa; istoria unei femei din R.Moldova care a nimerit în mrejele traficantilor; cazul un proprietar de terenuri agricole din raionul Slobozia bănuie de exploatarea gravă prin muncă a unui grup de mături și copii; cazul unui bărbat care și-a jefuit mama care muncea peste hotare; al unui bărbat omorât în timpul unei altercații în familie ș.a. Totodată, ziarul a publicat mai multe știri despre vizita în regiune a unor funcționari de rang european, abilitați cu probleme de țin de traficul de persoane.

„ПРОФСОЮЗНЫЕ ВЕСТИ” a publicat 6 materiale care se referă tangențial la violența în familie, migrație și trafic de persoane. Unul dintre acestea este un interviu cu o tânără care a ajuns la internat din cauza abuzului din familie. De asemenea, ziarul a abordat în articole de problemă migrația care afectează tot mai mult regiunea transnistreană, dar și subiectul creșterii numărului de infectări cu virusul HIV și tuberculoză ca și consecință a migrației ilegale. Tot în „Профсоюзные вести” cititorii au putut găsi un material de informare pentru victimele violenței în familie.

„ПРАВДА ПРИДНЕСТРОВЬЯ” a publicat trei articole în perioada de monitorizare. Este vorba despre o scrisoare de la cititor, care se referă la problema exploatarea

sexuale a tinerelor și despre o știre referitoare la reținerea unui cetățean rus care se face vinovat de trafic de persoane; un material amplu dedicat zilei lucrătorilor din domeniul migrațional.

3 PRINCIPII GENERALE ÎN RELATAREA FENOMENULUI VIOLENȚEI ÎN FAMILIE, MIGRAȚIEI NEREGLEMENTATE ȘI TRAFICULUI DE PERSOANE

3.1 Obiectivitate/corectitudine

Subiectele care au la bază evenimente apărute spontan pe agenda redacțiilor sunt o provocare pentru orice ziarist. De regulă, în astfel de situații informațiile sunt puține și greu de verificat, iar sursele – greu de găsit. În astfel de cazuri, etica și pregătirea profesională a ziariștilor fac diferența dintre un subiect bine documentat și unul superficial. Situația atestată de echipa de monitorizare arată că majoritatea știrilor despre violență și trafic de persoane nu respectă condițiile unui material bine documentat. Este cazul știrilor de la evenimente publice, sau scrise în baza unor comunicate de presă, a sintezelor criminogene ale Ministerului de Interne sau a informațiilor difuzate de Procuratura Generală și procuraturile raionale, comisariatele de poliție, Centrul de Combatere a Traficului de Persoane, Serviciul Grăniceri ș.a. În acest caz, cititorilor li se impune doar opinia organelor de drept, în timp ce reacția părților implicate lipsește. Există și situații când jurnaliștii aparent apelează și la cea de-a doua sursă, dar fac acest lucru în mod superficial. Astfel, sursele nu sunt tratate egal, opinia unora fiind prezentată desfășurat, iar a altora – în mod formal.

Formula „Nu a fost de găsit” este frecvent utilizată de autorii știrilor despre trafic și violență în familie. Pentru ca informațiile să fie mai credibile, ziariștii ar trebui cel puțin să indice în text, pe ce cale au încercat să contacteze sursa.

Știrea este genul jurnalistic cel mai des abordat în cazul relatărilor despre trafic și violență în familie, ceea ce denotă că puțini sunt ziaristii și editorii care au făcut eforturi să analizeze în profunzime tematicile monitorizate. O altă tendință este că jurnaliștii, de regulă, nu urmăresc evoluția și finalul unui caz în justiție, ci scriu articole despre presupuși traficanți sau violatori, în baza datelor organelor de drept. Cititorii află despre finalitatea unor cazuri răsunătoare de trafic sau de omor în familie numai datorită știrilor mici difuzate de serviciile de presă ale diferitelor instituții de drept.

De multe ori, în cazul știrilor difuzate de organele de drept, ziarele tirajează același text, singura diferență constituind-o titlul și fotografia care însoțește textul.

Majoritatea știrilor de acest fel au la bază o singură sursă și reflectă o singură viziune, unilaterală ceea ce nu face decât să scadă din credibilitatea și obiectivitatea materialelor de presă. În multe cazuri, se face trimitere la surse vagi (procuratura, poliția, organele de drept, medicii). Publicarea unor informații incomplete și neverificate din mai multe surse, ori citarea unor surse neconcludente trădează un efort minim din partea autorilor acestor materiale.

Se face trimitere la surse vagi în articolul „Copiii au ars de vii îmbrățișați”, (*Jurnal de Chișinău*, 16 noiembrie 2010), care relatează despre doi copii care au murit după ce tatăl lor a incendiat locuința. Singura sursă menționată în articol este mama copiilor, restul afirmațiilor fiind făcute cu trimitere la martorii incidentului, fără a se da vreun nume. Autorul nu a încercat să vorbească cu organele de drept care investigau cazul, cu primarul sau asistentul social care ar fi putut comenta situația și proba dacă în familie au mai avut loc episoade de violență. Afirmația că „Bărbatul și-a amenințat de foarte multe ori soția că o va omorî din cauză că aceasta ar fi avut un amant”, ar fi sunat mai credibil dacă s-ar fi făcut trimitere la o sursă.

Un alt exemplu din „*Nezavisimaia Moldova*” este știrea despre doi moldoveni care ar fi omorât un om într-o suburbie a Moscovei. „Дождавшись прибытия хозяина, преступники оглушили его электрошокером, связали клейкой лентой и стали пытаться, требуя рассказать, где он прячет деньги. Убедившись, что в доме нет крупных сумм, один из обвиняемых застрелил потерпевшего. („В Подмоскowie задержаны два гражданина Молдовы по подозрению в убийстве”, 11 aprilie 2012). Având în vedere că nu este prezentată nicio sursă concretă, aceste afirmații ar putea fi considerate drept informații neverificate.

Echipa de monitorizare a înregistrat și știri scrise în lipsa surselor. Un exemplu este articolul „Батраки на табачной плантации”, care relatează despre un caz de exploatare prin muncă a unui grup de 60 de moldoveni în orașul Herson, Ucraina (21 iunie 2011, „*Nezavisimaia Moldova*”).

Un exemplu în care sursele sunt tratate diferențiat acest sens este articolul „Омората в бати sub ochii copiilor”, publicat de „*Ziarul de Gardă*” (3 februarie 2011). Materialul relatează cazul unei femei omorâte de soțul ei. Autorul acordă un spațiu destul de mare afirmațiilor care vin să justifice fapta bărbatului, prin declarațiile unor rude și consăteni. Bărbatul este caracterizat pozitiv. Despre el se spune că aducea banii în casă, iar mama sa avea grijă de copii. Autorul prezintă mai multe opinii ale unor consăteni care într-un fel justifică acțiunile soțului, prin afirmații de genul: „A luat-o dintr-un podval (subsol, n.r.) și a adus-o în sat, că ea n-avea unde locui. A fumat și a băut până a murit”. Asistenta socială din sat spune că femeia omorâtă consuma alcool și vorbea urât. Tot ea menționează că tatăl copiilor nu ar trebui decăzut din drepturile părintești. De partea cealaltă, situația victimei este prezentată de o singură persoană - fratele femeii, care afirmă că sora sa a fost de mai multe ori bătută de soț și alungată de acasă. Menționăm că astfel de relatări promovează o atitudine tolerantă față de fenomenul violenței în familie.

Scriind relatări pe baza comunicatelor de presă de la poliție sau procuratură, unii jurnaliști și-au permis să reconstituie detaliile și circumstanțele unor tragedii în familie, fără să confirme informațiile din surse directe. În lipsa unor probe sau hotărâri ale instanțelor de drept unele afirmații ale reporterilor pot fi calificate drept informații neverificate.

În material în care reporterul lasă impresia că ar fi asistat la toate certurile unei familii este „Soția asasină și-a lăsat trei copii pe drumuri, 22 octombrie, 2010”, „*Jurnal de Chișinău*”. „De menționat este că soții deseori consumau băuturi alcoolice și se certau până se luau la pumni”, afirmă reporterul fără a cita vreo sursă.

„*Jurnal de Chișinău*” scrie „Satisfăcându-și instinctul animalic a apucat-o de gât și a strâns-o până când aceasta și-a dat obștescut sfârșit. Mai întâi i-a tăiat un sân, apoi celălalt, i-a zgârâiat fața, i-a spintecat cutia toracică, vrând să-i scoată inima, însă nu a făcut-o”. (3 decembrie 2010, „A omorât-o sub privirile copilului ei”). Materialul, care relatează despre omorul unei tinere femei de către un iubit din tinerețe, este plasat la rubrica „Șocant” și corespunde într-u totul acestui calificativ.

Un alt exemplu de acest fel îl găsim în „*Ziarul de Gardă*”, care afirmă că „Spre seară au început să se certe, iar apoi Gheorghe s-a enervat, și-a pierdut controlul și a bătut-o pe Lilia 15 minute, cu pumnii și picioarele, peste față, cap, burtă și picioare.” („Omorâtă în bătaie sub ochii copiilor”, 3 februarie, 2011).

”После унижений и избиения, скандалист схватил топор и принялся размахивать им перед лицом перепуганной женщины, угрожая убить, если она не начнет с ним жить "по-человечески". Еле вырвавшись из рук злодея, пострадавшая выбежала из дома”, scrie autorul unui material care s-a inspirat

dintr-un comunicat de presă difuzat de miliția transnistreană. („*Nezavisimaia Moldova*”, 30 decembrie).

Într-un alt caz, jurnalistul descrie, din spusele protagoniștilor, o scenă dintr-o familie în care aplică violența, fără să fi fost prezent la o astfel de scenă. Mai mult decât atât, jurnalistul face uz de limbaj discriminatoriu, stigmatizând presupusul atacator: „Beau cu toții până nu mai știu ce-i cu ei. În acele momente, băiatul se transformă în fiară. Țipă, urlă, aruncă în mama cu ce nimereste”, scrie ziaristul, bazându-se pe relatările victimei, fără a lua și alte opinii. („Oameni condamnați. Și un adevărat ghetou la margine de Ungheni”, publicat în „*Expresul*” pe 2 decembrie 2011).

Echipa de monitorizare a înregistrat și cazuri în care anumite ziare au politizat subiectele de țin de violența în familie. Astfel, ziarul „*Moldova Suverană*”, a preluat un articol din „*Libertatea*”, plasându-l într-un context tendențios și politizând subiectul. Articolul „Am fost în satul grozăviilor sexuale” , care relatează despre câteva cazuri de incest și violență sexuală asupra copiilor produse într-o localitate din România este plasat la rubrica „Românii, vecinii cu care vor să ne unim”, făcând astfel un transfer de imagine asupra întregii țări.

Pe toată perioada de monitorizare cazurile de omor în familie, violență sexuală și fizică asupra copiilor, dar și cele de trafic au prezentate de cele mai multe ori prin prisma senzaționalului, cu detalii ce urmăresc să șocheze cititorii. Astfel, „*Nezavisimaia Moldova*” publică pe 27 martie 2012 o știre preluată din presa internațională în care sunt prezentate mai multe detalii șocante. „Стражи порядка освободили 19-летнюю испанку которой выжгли клеймо на запястье в виде штрихкода. Это тату было сделано в знак того, что женщина является собственностью банды. Рядом со штрихкодом они также указали цену, за которую предлагают свой „товар”. Молодую испанку жестоко избивали, ей сбрили волосы и брови. Бандиты держали ее в одной из мадридских

квартир, прикованной к батарее.” („Полиция освободила из рук сутенеров проститутку со штрихкодом”.

„*Ora locală*” publică un articol despre condamnarea unui bărbat care și-a violat fiica vitregă timp de mai mulți ani și prezintă detalii care nu ar trebui să aibă loc într-un material de presă. („Având intenția satisfacerii poftei sexuale cu fiica sa vitregă [...], profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra în legătură cu vârsta fragedă, el a culcat-o pe spate în una din camere folosite ca dormitor și, ținându-i mâna la gură, a întreținut cu ea raporturi sexuale în mod normal, adică în vagin. De atunci, în repetate rânduri bărbatul a avut relații intime cu fata în mod pervers” („12 ani de închisoare”, 25 mai 2012). Echipa de monitorizare consideră inadmisibilă inserarea unor detalii cu tentă pornografică într-un articol de presă.

3.2 Traficul de persoane, prezentat de unele ziare ca o afacere profitabilă și atractivă

O tendință atestată pe parcursul întregii perioade de monitorizare este cea de a prezenta (în mod indirect) traficul de persoane ca o afacere profitabilă, prin indicarea sumelor pe care traficanții le obțin de pe urma exploatarea persoanelor racolate. De cele mai dese ori detaliile despre profitul traficanților s-au regăsit în știrile din „*Nezavisimaia Moldova*”, fiind prezente, deși mai rar, și în materialele altor publicații.

„За каждую отправленную за границу жертву девушка получала около тысячи евро.” („Работа в Анталии? Упаси Бог!” „*Nezavisimaia Moldova*”, 8 septembrie 2011).

„Молодых девушек 25-летний мужчина продавал за 12 тысяч долларов, чтобы они оказывали в Турции услуги сексуального характера". („Приговор оставлен в силе" , „*Nezavisimaia Moldova*”, 12 octombrie 2011).

„За день такой "работник" мог заработать до 10 тысяч рублей". („Подайте калеке безногому" ,” „*Nezavisimaia Moldova*”, 4 noiembrie 2011).

„Переpravляя девушек на Кипр для занятия проституцией, получала за каждую из своих жертв до 500 долларов США” („*Nezavisimaia Moldova*”, 2 decembrie 2011);

„За каждую девушку, проданную в сексуальное рабство женщина получала от 1 до 2 тысяч долларов”, („Полиция задержала женщину, продавшую в сексуальное рабство около 30 молдованок”, „*Nezavisimaia Moldova*”, 20 ianuarie 2011).

Detalii despre profitul traficantului se regăesc și în știrea „La 20 de ani trafica fete în Turcia în scopul practicării prostituției”, publicată în „*Observatorul de Nord*” (9 septembrie 2011). „Pentru fiecare tânără ajunsă în Turcia suspecta ridică circa 1000 de euro” titrează știrea.

„Pentru o moldoveancă traficată, suspecta primea între 1-2 mii de dolari” („O femeie este suspectată de trafic de ființe umane și proxenetism”, „*Moldova Suverană*”, 25 ianuarie, 2012);

„Cea mai rentabilă afacere în R. Moldova - PROSTITUȚIA” – titrează un material publicat în „*Ziarul de Gardă*” pe 26 ianuarie 2012

„... a fost vândută. Pentru 25 de mii de derhani, care la acea vreme erau echivalenți cu aproximativ 7 mii USD.” („Vândută în Dubai pentru 7000\$. În judecată, acuzațiile sunt direcționate către un mort”, („*Ziarul de Gardă*” 22 decembrie 2011);

3.4 Titluri șocante și inexacte

Rezultatele monitorizării au arătat că de cele mai dese ori cazurile de omor în familie, violență sexuală și fizică asupra copiilor, dar și cele de trafic sunt prezentate de ziare prin prisma senzaționalului. Iată câteva titluri pe care presa le-a utilizat pentru a scrie despre fenomenele monitorizate și care au scopul de a șoca, fără a lăsa loc de alte perspective:

„Два трупа в закрытой квартире” („SP”, 7 decembrie 2011);

„Și-a infectat soția cu HIV și a determinat-o să-și pună capăt zilelor” („SP”, 28 decembrie 2011);

„Поножовчина в канун Нового Года” („SP”, 4 ianuarie 2012);

„Viață de câine” („Cuvântul Liber”, 9 decembrie 2011);

„Violată pervers” („Cuvântul Liber”, 10 februarie 2012);

„Orfană și respinsă, a devenit invalid” („Est Curier”, 17 februarie 2012);

„Bătuță până la moarte” („Cuvântul”, 16 decembrie 2011);

„Убил мать из-за тарелки супа” („Nezavisimaia Moldova”, 16 decembrie 2012);

„Лучший педофил – кастрированный педофил” („Panorama”, 30 decembrie 2011);

„Молдованок сделали проститутками” („Panorama”, 10 februarie 2012);

„Nou-născut aruncat la gunoi” („Jurnal de Chișinău”, 13 ianuarie 2012);

„Cea mai rentabilă afacere în R. Moldova - PROSTITUȚIA” („Ziarul de Gardă”, 26 ianuarie 2012);

„Moș Crăciun și-a omorât familia, iar apoi s-a sinucis” („*Moldova Suverană*”, 28 decembrie 2012);

„Și-a împușcat soția de frica de a nu rămâne sărac” („*Moldova Suverană*”, 18 ianuarie 2012).

Există și cazuri în care titlurile din ziare sunt inexacte și nu sugerează că materialele respective se referă la violența în familie, migrație sau trafic de persoane.

„A dat de dracul după 13 ani”, este titlul unei știri din „*Moldova Suverană*” (6 iulie 2012) care relatează despre condamnarea unui bărbat care și-a omorât tatăl.

„Осторожно, тетенька!” – este titlul unei știri publicate în „*Nezavisimaia Moldova*” (2 decembrie, 2011), care relatează despre reținerea unei femei bănuite de trafic de persoane.

„Moare ultima speranță a lui Filat”, „*Jurnal de Chișinău*” (6 decembrie 2011) – titlul induce în eroare și nu prea are legătură cu subiectul, deși protagonistă, mama rămasă singură cu un copil, poartă numele Filat.

„Amânarea ne poate costa viața”, „*Glia Drochiană*” (16 decembrie 2011) – titlul nu sugerează că e vorba despre un interviu cu procurorul raionului Drochia despre violența în familie.

„Cu eforturi comune vom reuși” – nici acest titlu din „*Cuvântul Liber*”, apărut pe 6 ianuarie, 2012 nu sugerează că materialul se referă la combaterea violenței în familie.

„Мы раз-бобо-разбойники...” este titlul unui material din „*Nezavisimaia Moldova*”, apărut pe 22 decembrie, 2012 care relatează despre jaful unei femei întoarse de la muncă de peste hotare care a fost jefuită.

3.5 Separarea faptelor de opinii

Some newspapers showed less professional accuracy and certain stories make the reporter's subjective opinion visible.

Unele ziare au dat dovadă de mai puțină acuratețe profesională, în anumite articole fiind vizibilă opinia subiectivă a reporterului. Acest lucru este întâlnit, în special, în cazul subiectelor sensibile, cum ar fi violența, traficul de ființe umane, migrația. În articolul „Кто создает имидж Молдовы?” publicat în *„Nezavisimaia Moldova”* pe 12 octombrie 2011.

2011 autorul plasează în text propria judecată de valoare: „Молдавский паспорт на некоторых российских граждан действует порой неадекватно. Их не интересует, как звучит фамилия владельца документа, где он родился и с какой целью он приехал. Просто их раздражает сам факт наличия Молдавского гражданства”.

Un alt exemplu găsim în articolul „Șalun” se vrea grațiat”, publicat pe 9 octombrie 2011 în *„Jurnal de Chișinău”*: „Alexandru Coval are susținere din toate părțile, prin urmare nu este exclus faptul că în urma examinării cererii sale, care conține toate componentele necesare, Șalun ar putea fi iertat”.

Un exemplu în care jurnalistul ironizează pe seama unui subiect legat de violența în familie este articolul „Altercații între frați și rude apropiate”, (*„Cuvântul Liber”*, 27 aprilie 2012). După ce a enumerat mai multe cazuri de violență în familie, care se conțineau în cronică polițienească, jurnalistul s-a dat cu părerea în mod ironic: „Ce mai... ca în filmele de groază”.

Materialul „Pedofili cu pașaport diplomatic” („*Jurnal de Chișinău*”, 18 martie 2011) conține opinia autorului: „De multe ori, din cauza sărăciei, ne considerăm inferiori străinilor și am dezvoltat un cult al acestora. Filantropul a reușit să intre nu doar în grațiile familiilor, dar și în cele ale primarului, profesorilor și ale directorului de școală unde își făcea studiile copilul. „Uite ce noroc a dat peste copil”, se gândeau maturii. Autorul își permite să includă aceste afirmații în text fără să fi discutat cu cel puțin o persoană din cele enumerate mai sus.

Un alt articol din „*Jurnal de Chișinău*”, intitulat „Și-a strangulat copilul” (11 martie 2011), relatează povestea unei tinere care a ajuns să se căsătorească fericit și să trăiască peste hotare după ce cu ani în urmă și-a omorât copilul.

Autoarea scrie fără a face trimitere la o sursă concretă că protagonista articolului și-a omorât bebelușul pe care l-a născut acasă. „Peste câteva zile copilul a fost dezgropat de niște câini. Vecinii au anunțat poliția. Verunea a fost deconspirată și și-a recunoscut vina. Dar nu a fost pedepsită prea aspru. A stat doar câteva săptămâni în izolator.”

Articolul respectiv este un model de cum nu ar trebui să relatăm despre cazuri de violență deoarece ar putea servi ca exemplu și ca soluție pentru alte tinere care vor să se elibereze de povara unor copii nedorți. Mai ales că finalul acestei povești este unul extrem de fericit, protagonista fiind prezentată ca o persoană pozitivă și care a avut noroc să se angajaze rapid în Italia, să aibă un salariu mare și o casătorie reușită.

Într-un material apărut în „*Moldova Suverană*” autorul scrie despre moldovenii plecați la muncă peste hotare: „Exodul masiv al acestor sute de mii de inși trebuie privit drept o fugă a mulțimilor de indivizi panicați, fricoși de problemele, nevoile care au năpădit propria lor țară, casă, semnifică refuzul lor de a se implica cu cugetul și sufletul în a aduce ordine în bătătura lor, orbiți, atrași de luxul și

abundența din străinătate care le ia văzul și mintea. Ce șanse le oferă și ce realizează ei în Occident? Cu unele excepții, mai sus de condiția unor prostituate, sau spălătorese de rahat, femeile noastre nu se pot ridica.” („Moldoveanul plecat peste hotare, complicele unei guvernări stricate”, 12 ianuarie 2012) Astfel de formulări reprezintă un afront direct la adresa miilor de moldoveni care muncesc peste hotare.

Unii ziariști își permit să își impună opinia chiar și în interviuri. „Cum credeți, de ce suntem cu zeci de ani în urma lumii civilizate?” – este o întrebare din interviul „Moldova a rămas cu mult în urmă”, („Unghiul”, 20 ianuarie 2012).

Au fost depistate și cazuri în care jurnalistul nu și-a expus opinia într-un material informativ, ci a citat opinia unei surse, astfel, exprimându-și poziția părtinitoare: „A omorât-o din frica de a nu rămâne sărac. Această frică nu l-a oprit să-și lase doi copii minori fără mamă, a spus procurorul.” („Și-a împușcat soția din frică de a nu rămâne sărac”, 17 ianuarie 2012, „Moldova Suverană”).

Pe marginea aceluiași caz, un jurnalist de la „Timpul” scrie în știrea „Fiica președintelui raionului Ocnița a fost ucisă de soț din cauza amantei” face trimitere la procurorul municipiului Chișinău care invocă motivul crimei, spunând: „Alexandru Miron a crescut într-o familie vulnerabilă. Mama lui era o persoană agresivă și îl maltrata”. Astfel, jurnalistul a prezentat drept adevăr în ultima instanță opinia procurorului, fără a solicita opinia părții vizate.

În același context menționăm articolul „Problemele minorilor aflați la evidența Biroului de probațiune Criuleni” publicat în ziarul „Est-Curier”. Autorul scrie: „Pretutindeni se evidențiază diminuarea rolului părinților și al corpului didactic din instituțiile de învățământ în dezvoltarea normală a copilului”, fără a aduce probe și confirmări în susținerea cuvintelor sale.

3.6 Tratatamentul victimelor/martorilor

Conform normelor deontologice, subiectele ce vizează cazuri concrete de violență și trafic trebuie scrise în așa fel încât să nu expună victima și să îi asigure dreptul la menținerea unei imagini pozitive. Este important ca jurnaliștii să nu divulge date personale ale victimelor, care ar putea conduce la identificare. Divulgarea identității victimei i-ar putea provoca suferințe și ar putea-o expune unor noi pericole din partea abuzatorului, a rețelei de traficanți, iar în anumite cazuri, din partea comunității. Dezvăluirea respectivei informații echivalează cu un alt abuz, de data aceasta asupra intimității persoanei.

În multe materiale de presă victimele pot fi identificate datorită detaliilor prezentate de jurnalist.

„*Gazeta de Sud*” încalcă de două ori în aceeași știre dreptul la protecția identității victimei. În știrea „O fetiță de opt ani a fost violată de verișorul tatălui său”, (11 mai 2012) sunt prezentate două cazuri de abuz sexual asupra a două victime minore. Deși autorul știrii nu divulgă numele celor două fete, oferă date prin care ele pot fi ușor identificate.

Astfel, în primul caz este prezentată denumirea localității în care s-ar fi produs violul – satul Cârpești, inițialele victimei – V.P., anul nașterii - 2004 și faptul că fata este elevă în clasa I. Această informație este completată și cu alte detalii: „ambii părinți lucrează cu ziua prin sat, familia lor fiind calificată drept una socialmente vulnerabilă”. În aceeași știre mai este relatat un caz de viol, în care, la fel, sunt prezentate inițialele victimei și ale abuzatorului, vârsta fetei și localitatea de baștină.

În materialul „O copilă de patru ani a murit după ce a fost violată” („*Observatorul de Nord*”, 6 aprilie 2012) autorul publică parțial numele mamei fetiței decedate -

Cristina B. Această măsură de protecția pare inutilă de vreme ce materialul este însoțit de o poză neblurată în care apare mama fetei cu un alt copil de al său în brațe.

Date care ar putea conduce la identificarea unei tinere suspectate că ar fi practicat prostituția sunt dezvăluite în știrea „Anunț intim în Makler” („*Jurnal de Chișinău*”, 28 aprilie 2011). Astfel, în știrea bazată pe o singură sursă se spune că femeia are 20 de ani, este originară din s. Șendreni, r-nul Nisporeni și are un copil de patru ani.

Articolul „Viața de coșmar a surioarelor Gabriela și Alexandra”, din „*Jurnal de Chișinău*” dezvăluie identitatea a două surori despre care se știe că au trăit într-o sărăcie lucie, având părinți alcoolici. Autorul scrie despre mama fetelor că „Femeia ducea un mod de viață dezordonat, consumând alcool în cantități exagerate. În urma unui chef cu doi indivizi, aceasta a fost bătută crunt și ulterior supusă unor perversiuni sexuale”. În text sunt inserate și detalii despre comportamentul imoral al uneia dintre surori, care până nu demult „era văzută cu o gașcă de minore, care seară de seară organizau petreceri cu băieți de diferite vârste”. Ținând cont de faptul că autoarea dezvăluie identitatea fetei, aceste detalii i-ar putea dăuna în viitor.

În articolul „La beție agresorii devin extrem de cruzi” din ziarul „*Cuvântul*” (7 iulie 2011), identitatea a două victime ale violenței în familie și a agresorilor a fost dezvăluită de procurorul care instrumentează cazul.

În știrea „Житель района Глодень в течение пяти лет насилывал и избивал свою дочь”, din „*Nezavisimaja Moldova*” apar detalii despre localitatea unde s-ar fi produs tragedia, dar și vârsta fetei, și faptul că mama ei muncea de mai mulți ani peste hotare (27 septembrie 2011).

Mai multe date despre identitatea victimei se conțin în articolul „Tată grijuliu sau monstru”, publicat la 1 octombrie 2011 în „*Jurnal de Chișinău*”: „Mărturiile unei minore de 14 ani au șocat locuitorii satului Balatina, raionul Glodeni”, „Minora este al doilea copil în familie, locuia cu alți doi frați”, „De mama fetei nu știe nimeni nimic de cinci ani. A plecat la Moscova, unde s-a căsătorit cu un cetățean străin”.

Și în cazul adolescentei de 15 ani impuse de mama sa să se prostitueze ziariștii au prezentat detalii care ar putea dăuna victimei. Articolul „Mama proxenetă” publicat în „*Jurnal de Chișinău*” (25 octombrie 2011) sunt prezente mai multe detalii: „Minora are acum 15 ani”, „Mama fetei este vorbitoare de limbă rusă, din localitatea Poiana, raionul Edineț”. Autorul articolului mai menționează că acum câțiva ani familia și-a pierdut casa într-un incendiu.

În plus autorul scrie că „Locuitorii comunei Poiana nu au o părere bună despre mama minorei, deși susțin că nu știau că aceasta își forța fiica să întrețină relații sexuale cu bărbați”. În aceste condiții se pare că presa și poliția au fost cei care i-au informat pe locuitorii satului despre drama prin care a trecut adolescenta, prejudiciindu-i în acest fel viitorul.

În timp ce unii jurnaliști dau dovadă de neglijență, incluzând în textele lor detalii care ar putea dăuna, există și dintre cei care exagerează în încercarea de a proteja victimele, utilizând diferite codificări. Astfel, „*Ora locală*” în articolul „12 ani de închisoare”, publicat de 25 mai 2012 a protejat identitatea victimei și a infractorului în felul următor „Doi ani a durat calvarul unei copile, de care și-a bătut joc nimeni altul, decât tatăl ei vitreg X. Având intenția satisfacerii poftelor sexuale cu fiica sa vitregă, minora Y.)

3.7 Prezumția nevinovăției

Prezentarea unei persoane acuzate de a fi încălcat legea drept infractor în situații în care nu exista o decizie judecătorească definitivă reprezintă nerespectarea prezumției nevinovăției. Conform Constituției, orice persoană este considerată nevinovată până în momentul în care vinovăția sa este confirmată de o hotărâre judecătorească irevocabilă. Cu toate acestea, în unele articole transpar date personale ale suspectilor, care pot duce ușor la identificarea lor. În același timp, în cele mai multe cazuri reacția acestora la acuzații lipsește. Ca și date care pot conduce la identificarea suspectilor pot fi menționate localitatea de origine, vârsta, gradul de rudenie cu victima, profesia, statutul social ș.a.

Deși în multe materiale este specificat că o anumită persoană este suspectată de comiterea unei infracțiuni, de multe ori, în a doua propoziție a articolului acuzațiile sunt prezentate drept fapt împlinit: se descriu faptele produse, deși acestea sunt doar presupuneri până în momentul în care vor fi confirmate prin sentința instanței de judecată.

Nu poate fi numită „traficant” o persoană care e doar acuzată de trafic de ființe umane sau violator – cineva despre care se presupune că ar fi comis un abuz sexual. Această încălcare a eticii deontologice este destul de frecventă în articolele analizate. Deși jurnaliștii menționează că anumite persoane se fac bănuite de anumite infracțiuni, ei nu reușesc să evite calificările de tipul „proxenete”, „proxeneții”, „traficantul”, „violatorul”, „pedofilul”, „asasinul”.

Prezumția nevinovăției este încălcată în știrea „O fetiță de opt ani a fost violată de verișorul tatălui său”. Deși în text se spune că persoana are statut de bănuț de săvârșirea violului, titlul este unul acuzator. Din text transpar detalii care pot conduce ușor la identificarea suspectului despre care se spune că „este celibatar,

născut în anul 1963, fără antecedente penale, nu face abuz de băuturi alcoolice și este verișor cu tatăl victimei”.

Și „*Nezavisimaia Moldova*” încalcă prezumția nevinovăției. În articolul „Молдаванка возглавила международную банду”, apărut la 7 martie, este publicat numele integral al femeii bănuite că ar fi condus o bandă criminală în Federația Rusă.

3.8 Toleranță și nediscriminare

În perioada de monitorizare au fost înregistrate câteva cazuri în care jurnaliștii au dat dovadă de intoleranță și discriminare. Astfel, întrun material publicat la 14 octombrie 2011 în „*Gazeta de Sud*” este indicată, nejustificat, etnia persoanei: „Un rom va face ani grei de pușcărie pentru trafic de persoane”.

În articolul „Отец маньяк 11 лет насилывал свою дочь” publicat în „*Panorama*” la 15 noiembrie 2011 se menționează nejustificat apartenența religioasă a unui bărbat bănuie de abuz sexual asupra fiicei vitrege.

Este menționată apartenența la o etnie și în știrea „Установлены личности подозреваемых в торговле людьми”. („*Nezavisimaia Moldova*”, 13 iunie 2012) „Преступниками оказались 34-летний уроженец Кэлэрашского района и его жена – 37-летняя уроженка Ниспоренского района. Оба являются этническими цыганами”.

În știrea „O fetiță de patru ani a urit după ce a fost violată”, publicată în „*Observatorul de Nord*” pe 6 aprilie, declarațiile făcute de mama și bunicul victimei instigă la discriminare și ură: „Grigore G. spune că de ar fi voia sa l-ar sugruma cu mâinile sale pe Artur P: În așa caz cel mai drept e să-i facem noi felul cu mâinile noastre.”

3.9 Terminologia utilizată

În linii mari mass-media a utilizat termeni neutri în raport cu victimele traficului de ființe umane, a migrației sau a violenței în familie. Excepție face articolul „Tată grijuliu sau monstru” din *„Jurnal de Chișinău”* (1 octombrie 2011). Autorul folosește expresii ce au conotații negative – „destrăbălată”.

În articolul „Violența în familie”, publicat la 25 noiembrie *„Cuvântul Liber”* utilizează termenii „sarmana victimă” și „biata femeie” pentru victimele violenței în familie.

Pe toată perioada de monitorizare au fost frecvente cazurile în care jurnaliștii au confundat termenii sau i-au utilizat inadecvat. Astfel, unii reporteri nu fac diferența dintre noțiunile „victimă a traficului de ființe umane” și „prostituată”, considerându-le echivalente.

„Nezavisimaia Moldova” scrie la 6 iulie 2011 „Мечтала стать "прекрасной няней", а стала проституткой”, despre o tânără din Ucraina care a fost transportată prin înșelăciune în R. Moldova pentru a fi angajată în calitate de dădăcă, dar a fost impusă să se prostitueze.

Aceeși *„Nezavisimaia Moldova”* titrează „В Москву, на ярмарку... проституток”, relatând despre reținerea unei grupări criminale specializate în exploatarea sexuală a femeilor în Federația Rusă.

Tot *„Nezavisimaia Moldova”* utilizează termenul „putana” (prostituată) pentru o victimă a traficului de ființe umane. Articolul care este preluat din presa internațională relatează despre modul barbar în care traficanții tratează victimele. „Самих путан бандиты между собой именовали не иначе, как „пакеты”, „чемоданы” или „велосипеды”. Deși materialul relatează clar despre

o victimă a traficului, termenul „prostituată” apare chiar în titlu – “Полиция освободила из рук сутенеров проститутку со штрихкодом”.

Unele ziare fac confuzie și între termenul de „proxenet” și „traficant”. În știrea „Racolau tinere pentru a le trimite în Grecia”, publicată în ziarul „Adevărul” pe 5 aprilie, este utilizat termenul „proxeneți” în loc de „traficanti”, deși materialul relatează despre un caz de trafic de persoane, în scop de exploatare sexuală. Astfel, se induce ideea ca fetele ar fi fost prostituate și nu victime ale traficului de persoane.

Aceeași confuzie se produce și în cazul știrii „Prostituție la domiciliu”, publicată în „Adevărul” pe 18 aprilie. Deși din text este clar că tinerele erau impuse să presteze servicii sexuale, din titlu reiese că ele s-ar fi prostituat. „Doi concubini își puneau victimele să se prostitueze chiar în casa lor”, scrie ziarul. Astfel, în acest caz avem un titlu inadecvat.

Încă un caz în care autorul pune semnul egal între prostituție și traficul de ființe umane este cel al articolului „PROSTITUȚIE: Coproprietara unui club de noapte din Cipru racola fete din Moldova”, publicat în „Ziarul de Gardă” pe 26 aprilie 2012. Deși din text este clar că persoana care se face vinovată este condamnată pentru trafic de persoane, în titlu apare cuvântul prostituție, care duce cititorul în eroare echivalând traficul cu prostituția.

3.10 Fotografiile

Articolele despre migrație, violență și trafic ocupă în paginile ziarelor un spațiu atât de neimportant încât fiecare al doilea material de acest fel nu are un conținut grafic, adică nu este însoțit de o fotografie. În cazurile în care acestea au fost prezente, de cele mai dese ori s-a făcut uz de imagini simbol, majoritatea din Internet, fără a fi însoțite de legende. În multe cazuri, jurnaliștii ilustrează materialele despre trafic și migrație cu fotografiile experților citați în materiale.

Majoritatea fotografiilor respectă normele deontologice, fiind poze-simbol sau păstrând identitatea victimelor și a inculpaților prin blurarea feței, utilizarea benzilor negre/albe pe ochi sau prin ilustrarea doar a unor părți ale corpului victimelor. Totuși, au fost depistate cazuri în care jurnaliștii au arătat chipul protagoniștilor, fără să fie clar dacă au sau nu acordul acestora. Este vorba despre materialul „O copilă de patru ani a murit după ce a fost violată” („*Observatorul de Nord*”, 6 aprilie 2012) care este însoțit de o fotografie care o are în prim-plan pe mama victimei.

4 CONCLUZII

Numărul subiectelor dedicate violenței în familie, migrației și traficului de persoane a fost în continuă ascensiune;

* Pe parcursul perioadei de monitorizare se atestă o predilecție constantă acordată de media subiectelor ce țin de migrație.

* Materialele despre traficul de persoane sunt cele mai puține la număr;

* Majoritatea subiectelor despre trafic, violență și migrație sunt prezentate sub formă de știri;

* Cele mai multe știri despre migrație, violență și trafic se bazează pe o singură sursă. Există și cazuri când nu este clar de unde s-a informat reporterul, în unele texte nefiind citată vreo sursă concretă;

* Unele mijloace mass-media au încălcat prezumția nevinovăției, plasând în materialele jurnalistice expresii acuzatoare la adresa unor persoane a căror vinovăție nu a fost încă dovedită de instanțele de drept;

* Cele mai multe știri sunt scrise în baza comunicatelor de presă difuzate de organele de drept și se bazează pe o singură sursă;

* În unele materiale apar detalii care pot duce la identificarea victimelor violenței, fapt care le prejudiciază drepturile;

* Ziariștii nu au utilizat în deplină măsură datele statistice pentru a prezenta amploarea sau unicitatea cazurilor de violență, trafic sau migrație;

* Cazurile de omor în familie, violență sexuală și fizică asupra copiilor au fost prezentate, pe întreaga perioadă de monitorizare, prin prisma senzaționalului;

- * Unele ziare au prezentat în mod indirect traficul de persoane ca o afacere profitabilă și avantajoasă, prezentând în știri detalii despre profiturile fabuloase ale traficantilor;
- * De multe ori titlurile utilizate de ziare pentru a descrie cazurile de trafic, migrație sau violență sunt șocante sau inadecvate, adică nu spun nimic;
- * Unii ziaristi au utilizat termeni inadecvați pentru victimele traficului și violenței, dar și pentru persoanele care sunt suspectate de anumite infracțiuni;
- * Unele ziare au dat dovadă de mai puțină acuratețe profesională, în anumite articole fiind vizibilă opinia subiectivă a reporterului;
- * Unii jurnaliști au dat dovadă de intoleranță și discriminare în raport cu persoane suspectate că ar fi comis o infracțiune;
- * Majoritatea articolelor nu au un conținut grafic.

5 RECOMANDĂRI

- * Reporterii și editorii trebuie să dea dovadă de o atitudine responsabilă și profesionistă în abordarea subiectelor despre violență în familie și trafic de persoane, astfel încât să nu încalce drepturile victimelor și să le expună la noi riscuri sau suferințe.
- * Recomandăm cu insistență protejarea identității victimelor violenței în familie și a traficului de persoane, precum și a datelor care pot conduce la identificarea lor (localitate, vârstă, grad de rudenie și alte detalii relevante).
- * Presa ar trebui să revină la cazurile de rezonanță despre violență și trafic pentru a arăta evoluția investigațiilor sau consecințele abuzurilor.

* Se recomandă respectarea principiilor de bază în jurnalism, în special cele referitoare la prezența obligatorie a ambelor surse și la separarea faptelor de opinii.

* Ziariștii trebuie să fie atenți și la terminologia pe care o utilizează atunci când relatează despre violența în familie și traficul de ființe umane.

* Să nu manifeste sub nicio formă atitudini discriminatorii față de victime sau agresori pe criterii de etnie, gradul de sărăcie, vârstă etc.